

Pa so jih le!

I.

Se nobeno jesen, kar so jih pomnili Anžonov ded, ni bilo toliko škode po sadovnjakih kot ravno letos. Vsako jutro je ležalo po tri pehare objedenega sadja na tleh. Vse najboljše jabolane so si izbrali ti preklicani, plašni sladkosnedeži. Podnevi ni bilo nobenega iz luknje; a ko je odzvonilo zvečer, so pa kar zrojili po strehah: začeli so cviliti in tekati semtertja, kot bi bili najeli Anžonovo streho za svoje vežbališče.

Anžonova hiša je stala kraj gozda, kjer so rastle stare bukve in gabri. Od tam so se priklatili skoro vsako jesen polhi, ker jim je dajal vrt več hrane, in so imeli poleg tega še dobra stanovanja v hišni strehi. Nekaj se jih je naselilo tudi na podu ali skednju. Ta je bil pokrit s slamo, kjer so lahko tudi gnezdili. Vse poizkušnje, kako bi zatrli te nasilneže, so bile zaman.

Ded so jim včasih že nastavljali pasti in v njih jabolk. Pa kaj pomaga, ko imajo na drevju sto in sto jabolk, ki jih lahko poljubno objedajo! Dajali so jim v past ocvrt košček kruha, mednih hrušk, a le malokedaj se je kateri vjel, a še ta najbrže pomotoma. Tudi niso imeli pripravne pasti za to, kajti ded jih še niso lovili nikdar v svojem življenju, ker ni bila prej po Gorenjskem tako znana ta žival kot po drugih krajih. Imeli so ded tudi za polhe nekaj takega kot je past za miši, no pa na tisto se je tudi človek lahko za silo vjel. In dasiravno niso bili Anžonov dedek eden izmed nerodnežev, jih je vendar prijelo žrelo enkrat s tako močjo, da so vrgli jezno pipico iz ust daleč nekam v travo. Bili so visoko na drevesu in toliko, da niso padli na tla, tako so se prestrašili strahovitih zob, ki so se jim dobro zajedli v roko. Dobro je bilo, da so si mogli pomagati z drugo roko; drugače bi bilo težavno, ker ni bilo nikogar doma, ki bi jih bil rešil. Oprostili so se sami nadležne pasti, pa kaj! Že jih je videl Šimnov pastir, ki je potem lagal, da so se Anžonov ded vjeli v mišnico.

Najbolj pa so se jim zamerili polhi zato, ker so ded takrat izgubili svoj vivček. Ko jih je namreč prijela mišnica, katero so rabili tudi za polhe, so ga zagnali daleč nekam od sebe, da ga niso mogli več najti. Vse iskanje je bilo zastonj, vivčka ni bilo. „Hentaj te vendar, zdaj bom še ob vivček samo zaradi teh preklicanih požeruhov!“

Tako so se jezili. Pa kaj jim je pomagalo. Vivčka le ni bilo.

Drugi dan je bila nedelja, in so ga imeli čas iskati. Toda trava je bila velika in lepa, zato niso smeli preveč udelavati. „I, v zemljo se je udril, drugega si ne morem misliti“, so rekli nazadnje in si šli izplaknit nevoljo v klet, h kislemu mleku — — —

Tisto nedeljo so bili menda Anžonov ded prvi dan svojega „dedovanja“ brez vivčka. Bili so seveda užaljeni saminadseboj, zato so jo pobral

na hlev spat takoj popoldne. Zvečer so prišli večerjat in molit, potem pa so jo pobrali spat v posteljo. Toda ponoči niso mogli spati. Komaj so zatisnili oči, že je začelo po strehi ropotati, in čudni glasovi: ci, ci, ci so prihajali iz vseh kotov. „Da bi te spak! Še zdaj mi ne dajo miru! Brrr, šuu-u!“ Toda polhi se niso zmenili dosti za dedovo strašilo, ampak so kmalu spet začeli svoj navadni direndaj.

„O ti ciganska nesnaga ti! Še jutri vas bom, pa prav gotovo vas bom!“ Ko so dedek tako govorili, sta se vzbudila tudi Francelj in Tonček, ki sta imela blizu vsak svoj zavičaj v senu. Le Matevžek je smrčal za vrati med otepi.

Toda kljubtemu, da so zdaj trije strašili ponočne rogovileže, ti vendar niso odjenjali, ampak so še bolj cvilili. Tam zunaj na hruški jih je bilo cel zbor. Vsak je hotel biti bolj glasen. Nekateri so letali po opeki s takim ropotom, „kot bi imeli škornje dvakrat podkovane“, kakor so se izrazili dedek.

„Počakaj Francelj, jutri mi boš pomagal. Boš videl, kako jih bova! Vse morava, drugače nam še streho razderejo.“

Dvanajstletni Francelj ni rekel nobene, ampak grdo je zasmrčal, kot bi hotel reči: „Zdaj je noč, jih bova pa jutri!“

In res so tudi dedek kmalu utihnili. Zaspali so prav trdno, ker so rogovileži šli objedat jabolka in so prišli do pečk, katere jedo najraje. Dedku pa se je še celo noč sanjalo, kako lové po strehi polhe, kako se jim obešajo za dolge repe, pa jih vendar ne morejo spraviti na tla — —

II.

Napočilo je jutro. „Hvala Bogu, da smo jih. Ne, da jih bomo“, pravijo hitro dedek, kajti v polspanju so mislili, da je že res, kar so sanjali.

Dedek vstanejo ter gredo s hleva. Domači sin Janez je že leno stopal okrog hleva in ravno mislil, da še malo leže. Toda videč, da so dedek že pokonci, se premisli, ker je vedel, da ded za tako reč ne hranijo besedi — —

„Kje pa je kosa, Janez?“ vprašajo ded.

„Kaj pa boste z njo? Saj je še nakošeno za danes opoludne. Boste že zvečer.“

„Pa moram sedaj, do večera pride še kdovekaj drugega“, ugovarjajo ded.

Janez gre po koso. Ležala je v travi na koncu hiše, kjer jo je zvečer pozabil, ko je kosil za živino.

Janez je začudeno gledal za dedom, ki so molče vzeli koso in šli naravnost na vrt. Tam so začeli na vso moč mahati, da je letela trava v redove, ko bi šlo za stavo.

„Dosti bo, dosti, oče!“ nagovori deda mlad kmet, ki je šel na polje.

„Še preveč je bo, preveč, pa je vendar še ni dosti.“ —

„Kako to?“ vpraša mož, ki ni razumel, kaj mislijo ded.

„Pravim, da je je že zdaj preveč za živino, ampak pokosil je vendar še nisem dosti, ker še sedaj nisem našel vivčka — — —“

— „Hahaha“, se zasmeje kmet, „o zdaj ga boste pa že dobili!“ —

In mahali so spet naprej, da jim je tekel vroč pot po čelu. „Saper-lajsko, ali bom ves vrt pokosil!“ so se jezili ded, ker dolgo časa niso našli vivčka.

Daleč okrog nesrečnega drevesa je bilo že vse pokošeno, a vivčka nikjer.

„Ali misliš vsega?“ vpraša stari cerkovnik.

„I, kajpak! Drugače mi vse pohodijo in uženejo nazaj v zemljo, da me bo nikjer nič!“

Ded so kosili in kosili, gledali v tla, toda vivčka ni bilo. Prišli so že prav do grmovja, ki je rastlo kraj vrta. Jezno so mahali po travi in kamenju, kamor je zadelo. Zdaj se zasveti pred njimi lepo-okovani vivček. Počasi se pripognejo in skrbno ogledujejo dragoceno stvarco, če se morda ni kaj pokvarila. Videči, da je vse dobro, vržejo koso v stran in gredo proti hiši.

Nihče ni vedel, zakaj so bili ravno danes dedek tako pridni, da so pokosili skoro pol vrta in to na vse zgodaj, ko so drugi komaj vstali. To jim je bila uganka, a vendar ni nihče kaj vprašal.

Popoludne je postalo nekam kisló vreme, in nazadnje je začel res padati dež. To je bilo kot nalašč za dedka in njihov načrt. Kajti polhi so se jim res tako zamerili, da so jim napovedali boj na življenje in smrt.

Po kosilu so rekli Franceljnu: „Fantè, poišči si dolgo preklo, greva na hlev nad polhe!“ — —

Francelj je bil takoj pripravljen. Tudi njemu se je zamerila škodljiva žival, ker je objedla vse najlepše sadje.

Pa so se spravili vsi na hlev: dedek, Francelj in Tonček. Prisopihal e tudi širokohlači petletni Matevžek s psom.

Pričel se je lov. Dedek so začeli premetavati otepe, za katerimi je bilo po noči najhujše cviljenje. Pes Cezar je kar drgetal, ko je šumela slama. Mrmral je in lajal, tako je že težko čakal plena. Toda iskanje je bilo brez uspeha. Dedek so premetali skoro vse otepe, pa niso našli ničesar. „Da bi vas pes s taco! Kje pa tičite? Nič in nič. Francelj zlezi, zlezi na oder in poglej, če gori kaj dobiš.“

Šli so vsi trije gor; še Cezar bi bil rad šel ž njimi, pa ni mogel po lestvi. Začeli so iskati mladi junaki in stikati po vseh kotih. „Iščite nad opeko. Tam bodo morda“, jih učijo dedek.

Matevžek zagleda pod opeko majhen mešiček. „Jej, jej, dedek, so že. Kakšen meh imajo“, razlaga Matevžek, ki pravzaprav ni vedel, kaj iščejo. „Pusti mehove, pa polhe išči“, rekó ded. Matevžku se je zdel pa lepi mešiček kot kaka igračica — — — Zgrabi količek in dregne vanj. Bzrz! — — — je završalo okrog njega in cel roj osâ se usuje vun. Vsi trije pogledajo, kaj je to, in Francelj se prvi pripogne menceč, da so blizu nevarnih rogo-viležev.

„Beži, Matevžek, če ne, te bodo“, ga svari bratec.

„Nič se ne bojim“, pravi hitro fantek, a ravno tako hitro se mu zakadi osa pod nos. Komaj jo zbije z obraza, že mu sede na roko in — sek! ga piči. Zasklelo je, da je odskočil in zajokal bi bil, da ga ni bilo sram. „Me je že, me je že! Uh, kako skeli, jej, jej!“ je vzdihoval v kotu!

Vsi so se mu smejali, a ne iz škodoželjnosti, ampak zato, ker je v vsako stvar vtaknil nos. — —

Gotovo bi bil Matevžek začel še jokati, da ni Francelj na ves glas zavpil: „Dedek, jih že imam! Tukaj imajo gnezdo, in eden sedi notri!“ —

„Ali res?“ vprašajo ded neverjetno.

„Prav zares, pojdite gledat! Repek se mu vidi, sive barve je.“

Nič ni pomagalo, treba iti gledat. Dedek grede po lestvici na oder, da vidijo vse. Prav v koticu pod streho je bilo nanesene nekaj slame, in tam je sedel polh. A bil je ravno tako obrnjen, da jim je kazal zadnji konec. Zato revež gotovo ni vedel, kakšni sovražniki se zbirajo za njegovim hrbtom

„Zdaj, Francelj! Moramo jih, jih že imamo“, zasopejo dedek. „Tonček hitro skoči po past. Pred hlevom je, v skrinji. Jej, jej, to je zalega, da bi jo pes! Mladi so v gnezdu, pa gotovo so. Drugače bi ne sedela stara tako trdo tu pred našim nosom. Ej, glejte! Žival je le žival. Kako skrbi za svoje!“

Prišel je Tonček s pastjo. Dedek jo lepo nastavijo in primejo oprezno v roko.

„Francelj, zdaj se pripravi! Jaz mu bom nastavil past ravno pred gobček, ti pa zadaj suni v gnezdo. Drugam tako ne more, kot naprej ali nazaj. Pazno delaj, kakor bom naštel do tri.“ In dedek počasi vse pripravijo ter začno šteti: „Ena, glej, da ne boš prekmalu! Dve — ne še! Tri!“ Pok — in polh je smuknil kot blisk — mimo pasti na tla in od tod v slamo. „O ti! Da bi te popil muren črni!“

Malo zašumelo je še v slami in kmalu spet utihnilo. Dedek pa niso hoteli odjenjati. Začeli so premetavati slamo, za katero jim je ušel kosmatinec. Tonček je prinesel psa po lestvi, ki je tudi ril v slamo za polhom. Pa začne Cezar lajati in se zaganjati za deske, ki so bile naložene ob kraju odra. Vsi priskočijo bliže, a v tistem hipu se zakadi pes za deske, na drugem koncu pa pridirjajo polhi — — —

Bili so trije. Ustavijo se prav na robu desk, da ne more nihče do njih. Dedek pa so bili zviti. Potresó malo deske in smuk! — pa so bili vsi trije spodaj na hlevu. Zdaj pa se je začela prava gonja. Vsi so poskakali z odra — samo Matevžek je padel — pa so jo udrli za polhi. Spravili so vse v en kot, kjer je bilo orodje. Pregarjane živali so se ustavile, videč toliko sovražnikov, a pred seboj neprodarno steno. Zdaj je veljal pogum.

Najprvo se je junačil Cezar, ki se je zadržil s silnim grmenjem med kožuharje. V hipu je prijel z ostrimi zobmi enega za vrat in odbežal z njim. Takrat pa so dobili tudi dedek pogum, ali pravzaprav upanje, da jih pokončajo. Lopnili so s široko desko po ostalih dveh — in izvrstno zadeli. Oba sta bila pod desko. Zdaj so dedek zmagoslavno stopili na desko, pod katera sta že poginila cvileža.

Otroci so drvili za psom, ki je trdno držal polha za vrat, dedek pa so pobrali ona dva, ki so ju pobili sami, in so ju nesli zakopat. Ravnotam, kjer so našli pipico, so izkopali grob za požrešneža. Pes je ukončal svoj plen, ki so mu ga komaj vzeli.

Toda s tem še ni bilo končano Francelj je takoj nato lezel spet na oder in pogledal v gnezdo. In glejte! V njem so bile tri živalce, podobne mišim. Bili so seveda polhi. A teči še niso znali. Franceljnu so se smilili in rad bi jih bil nesel v hišo, toda kaj, ko so stari že mrtvi. Vzel je gnezdo z mladiči in vse skupaj nesel dedu. Ta so že vedeli kaj z njimi. Vse so vrgli v ono jamo in potlačili prst, da bi je nihče ne odkopal.

Vsi so bili veseli, da so odpravili toliko rogoviležev. Le Matevžek se je spet spomnil svoje bolečine, videč, da mu je roka otekla vsled osinega pika. Začel je zdihovati: „Tonček, lej kakó me je ugriznil. Oh jej“, in nakremžil je usta, hoteč jokati. „Počakaj no, če se kaj zobje poznajo“, se norčuje bratec, videč, da si Matevžek malo domišljuje. „Pa je strupen“, mu odgovori Matevžek, kot je slišal včasih dedka. „Saj nima tako debelih zob kot naša rdečka!“

S tem je bilo konec preresnega pogovora — in Matevžek ni nič več čutil bolečine.

„Hencejte, pa smo jih“, so zaklicali zmagoslavno dedek, prišedši v vežo.

Zvečer so šli zopet spat na hlev v seno. Toda o polhih ni bilo več sluha. Le eden se je včasih še prav žalostno oglašal na stari hruški s svojim neprijetnim: cvi, cvi — — —

A tudi ta je odšel drugam. Anžonovi imajo sedaj mir pred polhi. Dedek se pa še včasih pobahajo:

„Pa smo jih le!“

Stepin.

V tujini.

Ko solnce za goro se skrije,
Mrak leže na trudno zemljo,
A v krilu mojé domačije
Zvonovi večerni pojó.

Pobožno mi molijo v vasi
Presrečni domači ljudje,
Le meni na tujem ti glasi
Srca bolečine množé . . .

Osojski.

